

Sống sót từ 'lò sát nhân' Saydnaya tại Syria

Quân nổi dậy phóng thích tù nhân khỏi Saydnaya - nhà tù khét tiếng nhất Syria - là thời điểm mâu chốt để chế độ Assad sụp đổ.

Cảnh báo: Bài viết mô tả về cảnh tra tấn.

Các tù nhân im bật khi nghe thấy tiếng hét lớn bên ngoài xà lim.

Một giọng nói đàn ông vang lên: "Có ai ở đây không?" Nhưng họ quá sợ hãi nên không dám trả lời.

Sau nhiều năm, họ học được rằng khi cánh cửa đó mở ra, họ sẽ bị đánh đập, hãm hiếp, và các hình phạt khác. Nhưng hôm nay, cánh cửa mở ra là sự tự do.

Khi nghe tiếng hô "Allahu Akbar" (Đức Allah vĩ đại), những người đàn ông trong phòng giam hé mắt nhìn qua một khe hở nhỏ nằm giữa cánh cửa kim loại nặng nề.

Họ nhìn thấy quân nổi dậy trong hành lang nhà tù thay cho lính gác.

"Chúng tôi kêu lên 'Chúng tôi ở đây. Hãy giải thoát chúng tôi,'" tù nhân tên Qasem Sobhi Al-Qabalani (30 tuổi) kể lại.

Khi cánh cửa được kéo mở ra, Qasem nói rằng anh "chạy ra ngoài trên đôi chân trần".

Giống như những tù nhân khác, anh cầm đầu chạy và không hề ngoái lại.

"Khi họ tới, bắt đầu thả tự do cho chúng tôi và hét lớn 'tất cả ra ngoài, tất cả ra ngoài!', tôi chạy ra khỏi nhà tù, sợ quá đến mức không dám ngoái đầu vì tôi nghĩ họ sẽ nhốt tôi lại," Adnan Ahmed Ghnem (31 tuổi) kể.

Khi ấy, họ không biết Tổng thống Syria Bashar al-Assad đã tẩu thoát khỏi đất nước và chính phủ của ông ta đã sụp đổ. Nhưng chẳng mấy chốc họ biết tin đó.

"Đó là ngày tuyệt nhất đời tôi. Một cảm xúc không thể diễn tả được. Như vừa thoát chết vậy," Adnan hồi tưởng lại.

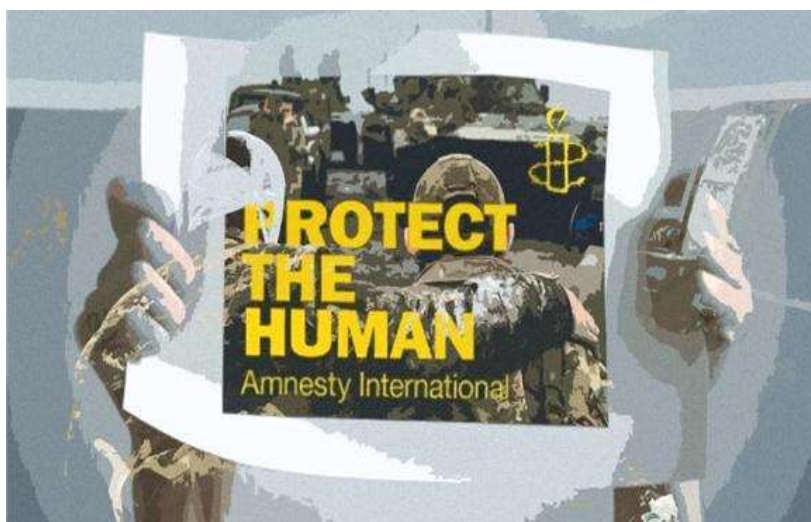
Adnan Ahmed Ghnem được thả tự do khỏi "lò sát nhân" Saydnaya

Qasem và Adnan là hai trong số bốn cựu tù nhân sau khi họ được trả tự do vào tuần trước khỏi nhà tù Saydnaya – cơ sở có biệt danh "lò sát nhân" và là nơi giam giữ can phạm chính trị.

Tất cả bọn họ đều có trải nghiệm tương đồng về những năm tháng bị lính canh tra tấn và ngược đãi, về việc chứng kiến các vụ hành quyết bạn tù, quan chức nhà tù tham nhũng và ép cung.

Chúng tôi cũng được một cựu tù nhân, là người cũng có trải nghiệm tương tự, dẫn vào bên trong nhà tù rồi lắng nghe câu chuyện của gia đình của những người mất tích từng bị giam giữ tại Saydnaya. Họ đang tìm kiếm câu trả lời trong tuyệt vọng.

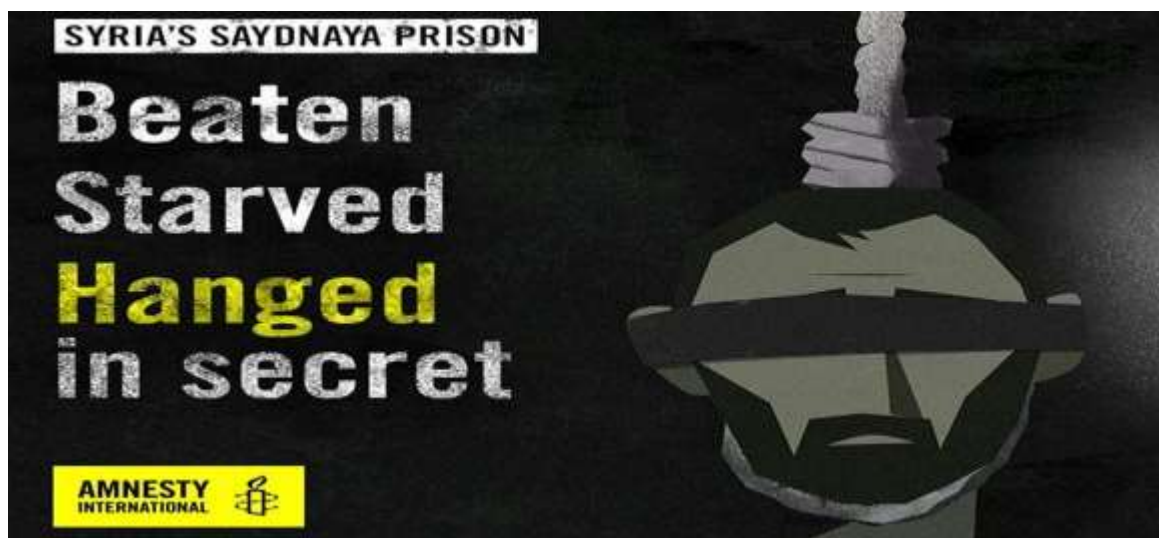
Chúng tôi nhìn thấy các thi thể do các chiến binh nổi dậy tìm được trong nhà xác của một bệnh viện quân đội. Những thi thể này được cho là các tù nhân của Saydnaya, mà theo lời các nhân viên y tế, có dấu hiệu bị tra tấn.

Tổ chức Ân xá Quốc tế (Amnesty International), trong báo cáo năm 2017 về Saydnaya, đã cáo buộc chính quyền sát hại và tra tấn tù nhân, đồng thời kêu gọi "công lý và bồi thường cho những tội ác vi phạm luật pháp quốc tế ở Syria", kể cả cách đối xử với tù nhân chính trị.

Nhà tù Saydnaya, một khu phức hợp khổng lồ nằm trên đỉnh một ngọn đồi cần cỗi và bao quanh là chằng chịt dây thép gai, được khởi công xây dựng vào đầu thập niên 80 và trong nhiều thập kỷ qua trở thành nơi giam giữ những người chống đối chế độ gia đình Assad.

Saydnaya được mô tả là nhà tù chính trị chính của Syria từ khi cuộc nội chiến bùng phát vào năm 2011. Lúc ấy, Hội Những Người Mất Tích và Bị Giam Giữ trong Nhà tù Saydnaya (AMDSP) của Thổ Nhĩ Kỳ nói rằng nhà tù này thực chất đã biến thành một "trại hành quyết".

Những tù nhân chúng tôi phỏng vấn kể rằng họ bị đưa tới Saydnaya do thực sự, hoặc bị nghi ngờ, có liên hệ với Quân đội Syria Tự do, do phản đối Assad, hoặc đơn giản chỉ vì sinh sống ở khu vực được cho là chống đối ông ta.

Một số người bị buộc tội bắt cóc và giết lính của chế độ, và bị kết tội khủng bố.

Tất cả đều nói rằng họ đã đưa ra lời khai do bị "ép cung" và "tra tấn".

Họ phải nhận những bản án rất dài hoặc tử hình. Một người đàn ông cho biết ông đã ngồi tù bốn năm nhưng vẫn chưa từng ra tòa.

Người này bị giam trong Tòa nhà Đỏ, khu chính của Saydnaya chuyên giam giữ những người chống đối chế độ.

Qasem kể rằng mình bị bắt khi đi qua một trạm kiểm soát vào năm 2016. Anh bị cáo buộc đồng lõa khủng bố với Quân đội Syria Tự do, và bị giam ngắn hạn tại một số nơi khác trước khi chuyển đến Saydnaya.

"Bị nhốt sau cánh cửa đó, bạn coi như đã chết," anh khẽ nói trong cuộc phỏng vấn tại nhà riêng nằm tại một thị trấn phía nam Damascus.

Các thành viên gia đình đang quây quần bên nhau, nhâm nhi cà phê và gật đầu đầy ám ảnh.

"Đó là nơi những cuộc tra tấn diễn ra."

Nhà tù Saydnaya, ảnh chụp ngày 9/12/2024 sau khi chế độ Assad sụp đổ

Tự do ở phía bên kia ô cửa

Anh hồi tưởng việc bị lột trường và bắt tạo dáng để chụp ảnh trước khi bị đánh đập vì đã nhìn vào máy ảnh.

Anh kể rằng sau đó mình bị xích lại cùng với những tù nhân khác và dẫn đi, mặt phải cúi gằm xuống đất, tới một xà lim biệt giam chật hẹp.

Anh và năm người đàn ông khác bị tống vào đó. Họ được phát đồng phục để mặc nhưng chịu cảnh thiếu đồ ăn nước uống trong nhiều ngày.

Sau đó, họ bị đưa tới khu phòng giam chính của nhà tù. Phòng giam ở đây không có giường, chỉ có một bóng đèn nhỏ và một khu vệ sinh trong góc.

Khi tới thăm nhà tù trong tuần trước, chúng tôi thấy chăn, quần áo và đồ ăn vương vãi dưới sàn.

"Hướng dẫn viên" của chúng tôi, một cựu tù nhân giai đoạn từ năm 2019 đến năm 2022, dẫn chúng tôi qua các dãy hành lang trong lúc tìm xà lim khi nơi giam giữ mình trước đây.

Hai ngón tay và một ngón cái của ông đã bị chặt đứt tại Saydnaya, ông cho biết.

Khi tìm thấy vài vết khắc trên tường xà lim mà ông tin rằng do chính mình tạo ra, ông gục xuống và bắt đầu khóc.

Khoảng 20 người đàn ông phải ngủ chung trong mỗi phòng, nhưng các tù nhân nói rằng rất khó để làm quen với nhau – họ chỉ có thể thì thầm với nhau, vì biết rằng lính canh luôn theo dõi và lắng nghe.

"Mọi thứ đều bị cấm. Anh chỉ được ăn, uống, ngủ và chết," Qasem nói.

Hướng dẫn viên" của chúng tôi bị chặt mất ngón tay khi chịu tra tấn

Hình phạt tại Saydnaya diễn ra thường xuyên và tàn bạo.

Tất cả những người chúng tôi phỏng vấn đều kể họ bị đánh đập bằng nhiều dụng cụ khác nhau – gậy sắt, dây cáp, roi điện.

"Họ vào phòng và bắt đầu đánh vào mọi bộ phận cơ thể chúng tôi. Tôi nằm yên, quan sát và chờ đến lượt mình," Adnan, người bị bắt vào năm 2019 với cáo buộc bắt cóc và giết một binh sĩ của chế độ, kể lại.

"Hằng đêm, chúng tôi cảm tạ Thượng đế vì vẫn còn sống. Buổi sáng, chúng tôi sẽ cầu nguyện Thượng đế hãy mang linh hồn chúng tôi đi để có thể an nghỉ trong yên bình."

Adnan và hai tù nhân vừa được trả tự do khác nói rằng đôi khi họ bị ép ngồi tư thế đầu gối chạm trán. Sau đó, một chiếc lốp xe được đặt lên người họ, chèn một cây gậy bên trong để họ không thể cử động. Rồi họ bị đánh đập.

Có nhiều kiểu hình phạt tại nhà tù Saydnaya.

Qasem kể rằng từng bị hai lính cai ngục treo ngược và nhúng vào một thùng nước cho đến khi anh cảm thấy mình sắp "ngạt thở và chết đi".

"Tôi tận mắt nhìn thấy cái chết," anh nói. "Họ sẽ làm vậy nếu bạn tỉnh giấc vào ban đêm, khi chúng tôi nói chuyện lớn tiếng, hoặc có xích mích với tù nhân khác."

Hai tù nhân vừa được thả tuần trước và một cựu tù nhân tại Saydnaya mô tả việc chứng kiến cảnh lính canh tấn công tình dục tù nhân. Họ kể rằng lính canh dùng gậy để cưỡng hiếp hậu môn tù nhân.

Một người kể rằng tù nhân sẵn sàng quan hệ tình dục bằng miệng với lính canh trong cơn tuyệt vọng muốn xin thêm đồ ăn.

Ba người kể rằng nhiều lính canh đã nhảy trên cơ thể họ như một kiểu lạm dụng.

Qasem Sobhi Al-Qabalani kể lại việc màn tra tấn dưới nước của lính canh ở Saydnaya

Tại một bệnh viện ở trung tâm Damascus, chúng tôi gặp Imad Jamal, 43 tuổi. Nằm trên giường bệnh, ông nhăn mặt đau đớn mỗi khi mẹ ông vỗ về chăm sóc ông.

Khi được hỏi về quãng thời gian ở Saydnaya, ông mỉm cười và chậm rãi trả lời bằng tiếng Anh: "Không ăn. Không ngủ. Đánh đập. Roi. Đánh nhau. Đau ốm. Mọi thứ đều không bình thường. Không có gì bình thường. Mọi thứ đều bất thường."

Ông kể mình bị giam giữ vào năm 2021, trong một vụ việc mà ông gọi là "bắt bớ chính trị", do xuất thân nơi cư trú của mình.

Bằng tiếng Ả Rập, ông kể rằng lưng mình bị gãy khi bị ép ngồi trên sàn, đầu gối ép sát ngực, và một lính canh nháy từ trên gờ tường xuống người ông để trừng phạt vì tội lấy trộm thuốc từ một tù nhân khác để đưa cho bạn.

Nhưng với Imad, điều khó khăn nhất trong cuộc sống nhà tù là cái lạnh.

"Thậm chí tường cũng lạnh," ông nói. "Tôi trở thành một xác chết biết thở."

Trong tù, chẳng có gì để mà trông ngóng, nhưng ba tù nhân nói rằng bất cứ điều gì tích cực cũng sẽ kéo theo sự trừng phạt.

"Mỗi khi chúng tôi đi tắm, mỗi khi có người tới thăm, mỗi khi chúng tôi được hưởng chút ánh nắng mặt trời, mỗi khi bước ra khỏi cửa phòng giam, chúng tôi sẽ chịu phạt," Rakan Mohammed Al Saed, 30 tuổi, chia sẻ.

Anh nói mình bị bắt vào năm 2020 với cáo buộc từng giết người và bắt cóc khi còn tham gia lực lượng quân nổi dậy Quân đội Syria Tự do, nhưng chưa từng được đưa ra xét xử.

Anh để lộ hàm răng gãy, nói rằng chúng trở nên như vậy sau khi bị một lính canh dùng gậy đánh vào miệng.

Tất cả những người chúng tôi trò chuyện đều nghĩ những người cùng xà lim đã bị hành quyết.

Lính canh sẽ vào phòng giam, gọi tên và dẫn đi vài người. Họ một đi không trở lại.

"Họ không xử tử trước mặt chúng tôi. Mỗi lần họ gọi tên ai đó vào nửa đêm, chúng tôi biết rằng những người đó sẽ bị giết," Adnan nói.

Những người khác cũng kể như vậy, giải thích rằng không cách nào biết được chuyện đã xảy ra với những người đó.

Cha của Qasem và những người thân khác cho biết gia đình anh phải trả cho các quan chức nhà tù hơn 10.000 USD (hơn 250 triệu VND) để cho anh khỏi bị xử tử – ban đầu là để chuyển thành án chung thân, sau đó giảm còn 20 năm tù.

Qasem cho biết cách lính canh đối xử với anh sau đó đã tốt hơn chút.

Nhưng, cha anh nói, "họ từ chối bất kỳ khoản tiền nào để thả tự do cho con tôi."

Rakan Mohammed Al Saed đã bị đưa đến Saydnaya vào năm 2020

Dù đã gửi tiền cho người thân trong tù để mua thức ăn, các gia đình cho rằng giới cai ngục tham nhũng giữ lại phần lớn số tiền và chỉ phát khẩu phần ăn hạn chế cho tù nhân.

Trong một số phòng giam, các tù nhân gom tất cả thức ăn lại với nhau, nhưng vẫn không đủ.

Adnan cảm thấy cơ đói còn khủng khiếp hơn cả những trận đòn.

"Tôi đi ngủ và thức dậy trong cơn đói," anh nói.

"Có lần, chúng tôi bị phạt trong suốt một tháng. Một hôm, họ chỉ phát cho chúng tôi một lát bánh mì, hôm sau là nửa lát, rồi giảm dần cho đến khi chỉ còn một mẩu nhỏ. Sau đó là không có gì nữa. Chúng tôi không có bánh mì."

Qasem kể rằng một ngày nọ, lính canh trét sữa chua lên mặt người được coi là "trưởng buồng" và bắt những người khác liếm sạch.

Những người này nói rằng hành động của lính canh không chỉ nhằm gây ra đau đớn mà còn khiến họ tủi nhục.

Tất cả đều nói mình sụt cân nghiêm trọng khi ở trong tù do bị suy dinh dưỡng.

"Giấc mơ lớn nhất của tôi là được ăn no bụng," Qasem chia sẻ.

Gia đình đã phải hối lộ cai ngục để được vào thăm anh. Cha anh kể rằng đôi khi Qasem được đưa xuống bằng xe lăn vì quá yếu và không thể tự đi bộ.

Bệnh tật hoành hành trong tù, và tù nhân không có cách nào ngừa lây lan.

Hai người trong số các tù nhân mà chúng tôi phỏng vấn, được thả vào ngày 8/12, cho biết họ đã bị bệnh lao lúc ở Saydnaya – một người kể rằng thuốc thường xuyên bị giữ lại như một hình phạt.

Nhưng Adnan nói rằng những "căn bệnh do sợ hãi" thậm chí còn tồi tệ hơn những căn bệnh thể chất.

Trong tuần trước, tại một bệnh viện ở Damascus, một quan chức cho biết các cuộc kiểm tra y tế sơ bộ đối với những tù nhân được chuyển tới phát hiện "chủ yếu là các vấn đề tâm lý".

Nhiều bọc thuốc nằm rải rác trên sàn nhà tù

Những câu chuyện này vẽ lên một bức tranh về một nơi không có hy vọng, chỉ toàn nỗi đau.

Các tù nhân trải qua phần lớn thời gian trong im lặng và không có bất kỳ thông tin nào về thế giới bên ngoài.

Vì vậy, không có gì đáng ngạc nhiên khi họ nói rằng họ không hề hay biết về cuộc tiến công nhanh chóng của nhóm quân Hồi giáo Hayat Tahrir al-Sham tại Syria, cho đến khi được giải thoát vào sáng hôm đó.

Qasem kể rằng mọi người có thể nghe được âm thanh giống tiếng trực thăng cất cánh từ khuôn viên nhà tù, sau đó vang lên tiếng hét lớn của những người đàn ông ngoài hành lang.

Nhưng phòng giam không có cửa sổ nên họ không biết đích xác chuyện đang diễn ra.

Rồi cửa mở tung, và các tù nhân được tự do bắt đầu chạy nhanh nhất có thể.

"Chúng tôi chạy ra khỏi nhà tù. Chúng tôi cũng chạy trốn khỏi nỗi sợ," Rakan nói, nghĩ đến vợ và các con nhỏ.

Trong hỗn loạn, anh kể, có lúc "tôi bị xe ô tô đâm. Mà tôi chẳng màng. Tôi đứng dậy và tiếp tục chạy."

Anh nói mình sẽ không bao giờ quay lại Saydnaya nữa.

Adnan cũng vậy, không dám quay lại nhìn nhà tù khi vừa khóc vừa chạy về hướng Damascus.

"Tôi cứ thế chạy. Tôi không mô tả được. Tôi cứ nhắm tới Damascus [mà chạy]. Mọi người lái ô tô đón chúng tôi trên đường."

Bây giờ, mỗi đêm trước khi ngủ, anh lại cứ sợ rằng mình sẽ thức dậy trong nhà tù, rồi nhận ra rất cuộc thì đó chỉ là một giấc mơ.

Qasem chạy đến một thị trấn tên Tal Mneen. Ở đó, một người phụ nữ cho những tù nhân được phóng thích đồ ăn, tiền và quần áo, nói với họ rằng: "Assad đã sụp đổ."

Anh được đưa về quê nhà, nơi những tiếng súng chào mừng vang lên và gia đình ôm chầm lấy anh trong nước mắt.

"Như thể tôi được sinh ra lần nữa vậy. Tôi không thể diễn tả cảm giác đó cho bạn được," anh nói./.

Nihad Al-Salem tường thuật bổ sung.

Nguồn:<https://www.bbc.com/vietnamese/articles/cdxzlk20elo#:~:text=Qu%C3%A2n%20n%E1%B%95i%20d%E1%BA%Ady%20ph%C3%B3ng%20th%C3%Adch%20t%C3%B9%20nh%C3%A2n%20kh%E1%BB%8F%20i%20kinh%20ho%C3%A0ng%20m%C3%A0%20h%E1%BB%8D%20%C4%91%C3%A3%20ph%E1%BA%A3i%20tr%E1%BA%A3i%20qua>.

www.vietnamvanhien.org

